

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Гордолова Н.В. – к.е.н., доцент; Паламарчук А.І. – ст. 5 курсу

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

Формування ефективної системи контролю діяльності підприємства є важливим етапом удосконалення всієї системи управління, що може стати також вагомим чинником підвищення ефективності діяльності підприємства.

На сьогодні важливою проблемою є вибір підходу до формування системи контролю та її формалізація на підприємстві. Саме тому проблеми розробки застосування методів формування системи контролю діяльності підприємства є актуальними.

У сучасних наукових публікаціях, присвячених системам контролю, досліджуються особливості формування системи контролю. Так, ці проблеми знаходять відображення у працях таких вітчизняних і зарубіжних науковців, як Н.Г. Виговська, В.Ф. Максимова, В.П. Пантелєєв, І.А. Горбунов, Р.Н. Ентоні, В. Говіндараян. Глибокі дослідження у цьому напрямі проведені Н.Г. Виговською, яка вважає, що існує два основних підходи до формування системи контролю [1]:

1) пасивний, констатуючий контроль, який полягає у виявленні порушень після того, як вони відбулися;

2) активний, що формує контрольню-аналітичне забезпечення управління і передбачає не лише виявлення відхилень, але й резервів підвищення ефективності.

О.Д. Гудзинський, М.М. Аксентюк, О.М. Деменіна у монографії розглядають важливі аспекти формування системи контролінгу, адекватної стратегії розвитку підприємства та формування системи оперативного контролю на підприємствах [2]. Попри те, що об'єктом дослідження зазначених авторів є контролінг, а не контролювання як функція менеджменту, запропонована ними структура системи контролінгу значною мірою відповідає нашому розумінню сутності системи контролю, представленому у праці. У монографії Т.О. Каменської «Внутрішній аудит. Сучасний погляд» наголошено на організації системи внутрішнього контролю на підприємстві. У працях з проблем використання системного підходу часто

використовується термін «побудова системи». Так, І.В. Блауберг звертає увагу на зв'язки будови системи (структурні зв'язки).

Аналіз досліджень і публікацій показав, що, по-перше, відсутнє чітке тлумачення сутності формування системи контролю й обґрунтування окремих його етапів. По-друге, представлені підходи до формування системи контролю не враховують потреби формалізації системи контролю. По-третє, недостатньо дослідженими є можливі методи формалізації системи контролю діяльності підприємства.

Загальне формування системи контролю передбачає виконання таких дій: формулювання цілей і завдань системи; підготовка необхідної інформаційної бази; визначення основних елементів системи; проектування моделі системи; випробування та перевірка системи; оцінювання ефективності системи контролю.

Практика формування системи контролю показує, що на сьогодні підприємства практично не використовують цілісну систему контролю, про що свідчить відсутність єдиного підрозділу контролю на багатьох підприємствах.

Контрольні функції розділені між підрозділами різних рівнів управління (інституційний, управлінський і технічний). Це свідчить про частковий характер системи контролю на підприємствах.

Таким чином, встановлено, що система контролю діяльності підприємства складається з певної кількості підсистем. Основою формування підсистеми контролю діяльності підприємства є визначення об'єкта контролю, від якого залежить подальший вибір суб'єктів контролю, методів і форм контролювання тощо. Кількість підсистем контролю значною мірою відповідає кількості тих груп об'єктів, що підлягають контролюванню на підприємстві.

Найчастіше на підприємствах використовують два підходи до виокремлення об'єктів контролю: ресурсний підхід (об'єктами контролю переважно визначено фінансові ресурси, матеріальні ресурси,

трудо́ві ресурси, інформаційні ресурси тощо) та процесний підхід (об'єктами контролю переважно визначено виробництво, постачання, збут, науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи тощо).

Проведене дослідження сутності та доцільності формалізації системи контролю діяльності підприємства дозволило зробити такі висновки [3]:

1) формування системи контролю діяльності підприємства передбачає створення її структури та встановлення зв'язків між окремими елементами системи;

2) процес формування системи контролю діяльності підприємства передбачає послідовне виконання таких етапів: формулювання мети та завдань системи контролю; інформаційно-комунікативне забезпечення формування системи контролю; визначення підсистем контролю та їх основних елементів (об'єкта, предмета, суб'єктів контролю; форм і методів контролювання й особливостей процесу контролювання); встановлення структурних зв'язків між елементами системи контролю; формалізація системи контролю та використання сформованої

системи контролю в процесі управління промисловим підприємством;

3) формалізація системи контролю – це складний етап формування системи контролю, що передбачає подання інформації про внутрішню структуру системи контролю діяльності промислового підприємства у встановленій формі.

Таким чином, формування та розвиток результативної системи контролю в сучасних умовах ринкової економіки є обґрунтованим для підприємств за умови прагнення власників (інвесторів) та вищого керівництва підприємства отримати достовірну інформацію і оцінку дій керівників та спеціалістів всіх рівнів. Окрім цього потреба у формуванні такої системи виникає у випадку ускладнення організаційної структури аграрного підприємства, наявності філіалів в різних регіонах, розширення напрямків та видів діяльності підприємства. З метою підвищення ефективності застосування сучасних форм контролю необхідно забезпечувати не лише його своєчасність, але й повноту всіх операцій та процесів, а також чітко регламентовану систему правил та стандартів.

Література

1. Виговська Н.Г. Господарський контроль в Україні: теорія, методологія, організація: Монографія. – Житомир: ЖДТУ, 2008. – 532 с.
2. Гудзинський О.Д., Аксентюк М.М., Деменіна О.М. Контролінг в системі менеджменту (теоретико-методологічний аспект): Монографія. – К.: ІПК ДСЗУ, 2009. – 225 с.
3. Пантелєєв В.П. Внутрішньогосподарський контроль: методологія та організація: Монографія / Державна академія статистики, обліку та аудиту. – К.: Інформ.-аналіт. агентство, 2008. – 491 с.

УДК 658.15: 657. 012.32

ГОЛОВНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ

Ясишена В.В. - к.е.н., доцент; Овод В.О. - викладач

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ;

Вінницький коледж економіки та підприємництва ТНЕУ

Для виокремлення головних аспектів управління грошовими потоками підприємства необхідно чітко визначитись і систематизувати основні елементи, які мають значний вплив на ефективність управління ними. До основних елементів управління грошовими потоками підприємства можна віднести: фактори впливу (ризик), управлінський облік, аналіз, прогнозування та аудит (рис. 1.).

Для управління грошовими потоками підприємству необхідно критично

оцінювати і передбачати вплив внутрішніх і зовнішніх факторів на свою діяльність, які є важливим елементом управління. Зовнішні і внутрішні фактори пов'язані між собою і мають значний вплив на фінансове положення підприємства. Кожне підприємство повинно чітко розуміти характер цих факторів і прогнозувати рівень їх впливу, з метою зниження ризику неефективного управління грошовими потоками.